

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Гуменюк Оксани Іванівни на тему
«ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою
Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 14 від 23.11.2021 року)**

ВИТЯГ

**з протоколу фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету № 4 від 07 травня 2025 року**

Присутні:

головуюча на семінарі гарант освітньо-наукової програми 081 «Право» д.ю.н.,
доцент Бодунова О.М.,

кафедра фінансового та податкового права: завідувач кафедри фінансового та
податкового права, к.ю.н., професор Глух М.В., професор кафедри, д.ю.н., професор,
заслужений діяч науки і техніки України Рябченко О.П., професор кафедри, д.ю.н.,
професор Аністратенко Ю.І., професор кафедри, д.ю.н., доцент Біла В.Р., професор
кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Білоус В.Т.,
професор кафедри, д.н. з держ.упр., професор Долгий О.А., професор кафедри, д.ю.н.,
професор Касьяненко Л.М., професор кафедри, д.ю.н., професор Мацелик Т.О.,
професор кафедри, д.ю.н., професор Никитченко Н.В., професор кафедри, д.ю.н.,
професор, заслужений юрист України Нікітенко О.І., доцент кафедри, к.ю.н., доцент
Гарбінська-Рудекно А.В., доцент кафедри, к.ю.н., доцент Мельник О.П., доцент
кафедри, к.ю.н., Білько Т.О., доцент кафедри, к.ю.н., доцент Стріяшко Г.М.;

запрошені: завідувач кафедри кримінального права та процесу, д.ю.н., професор
Дідківська Г.В., завідувач кафедри теорії та історії держави і права, к.ю.н., доцент Бак
В.І., завідувач кафедри цивільного права та процесу, к.ю.н., професор Білянська
Н.В., завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу, к.ю.н.,
доцент Чернецька О.В., завідувач кафедри правничої лінгвістики, д.ю.н., доцент
Миколаєць В.А., доцент кафедри кримінального права та процесу, доцент кафедри
теорії та історії держави і права, заступник директора ННІ права з виховної роботи,
д.ю.н., доцент Вітюк Д.Л., заступник директора ННІ права з адміністративної та
організаційної роботи, к.ю.н., доцент Грицюк І.В., доцент кафедри цивільного права
та процесу, заступник директора ННІ права з наукової роботи, к.ю.н., доцент
Лаговська Н.В.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки заочної форми навчання
Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету
Гуменюк Оксани Іванівни на тему «Правовий статус великих платників податків»
поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за

спеціальністю 081 «Право», затвердженій Вченою радою Університету державної фіскальної служби України протокол № 14 від 23.11.2021 року.

Слухали:

Доповідь здобувачки Гуменюк О.І., на тему «Правовий статус великих платників податків».

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, висвітлила стан її розробки, визначила зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами, мету та задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрила наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, навела дані про апробацію результатів дисертації та кількість публікацій, а також окреслила структуру дисертації.

Представлене дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу правового статусу великих платників податків в Україні. Актуальність теми не викликає сумнівів, оскільки в умовах воєнного стану та економічної нестабільності забезпечення стабільних бюджетних надходжень, насамперед за рахунок діяльності великих платників податків, є критично важливим для фінансової безпеки держави. Велика частка цих суб'єктів у формуванні доходної частини бюджету вимагає належного правового супроводу їхньої діяльності, вдосконалення податкового регулювання та створення дієвих механізмів державного контролю.

У межах дисертації ґрунтовно проаналізовано поняття, ознаки та елементи правового статусу великих платників податків, розкрито історико-правову еволюцію його регулювання, досліджено механізми виконання податкового обов'язку, особливості реалізації прав та гарантій, а також відповідальності цієї категорії платників.

Наукова новизна отриманих результатів Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дана праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень правового статусу цієї категорії платників.

Уперше запропоновано авторські визначення понять «великий платник податків-юридична особа» та «великий платник податків-фізична особа» із урахуванням критеріїв резидентності, організаційно-правової структури, обсягу прибутку та розміру сплачених податків, а також сформульовано дефініцію «ознак великого платника податків» як сукупності характеристик, що обумовлюють його правовий статус і відносини з контролюючими органами.

Також уперше виокремлено специфічні ознаки для юридичних і фізичних осіб — великих платників, запропоновано критерії їх класифікації за правовим статусом, доходом, сплаченими податками та включенням до відповідного реєстру. Удосконалено низку базових дефініцій, зокрема «правовий статус великого платника податків», «велике підприємництво», «права великих платників податків», «законні інтереси великих платників податків», що розширює розуміння правового регулювання податкових відносин. Важливим здобутком є пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання відповідальності великих платників податків, реформування механізмів обліку та ведення реєстрів, а також уточнення підходів до оподаткування великого підприємництва в сучасних умовах.

Подальшого розвитку набули положення щодо функціонування великого бізнесу в умовах воєнного стану, зокрема реалізації елементів правового статусу,

особливостей правового регулювання, виконання податкового обов'язку, а також етапів становлення правового статусу великих платників в Україні.

У межах порівняльно-правового аналізу дисертантка дослідила підходи до ранжування великого бізнесу в зарубіжних правових системах, що дозволяє запозичити позитивний досвід для вдосконалення українського законодавства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, становлять науково-теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у:

- *заколотворчості* – з метою удосконалення чинного податкового законодавства;

- *правозастосуванні* – для вдосконалення практичної діяльності податкових органів;

- *науково-дослідній сфері* – під час наступних наукових досліджень у сфері податкових правовідносин;

- *освітньому процесі* – під час викладання дисципліни «Податкове право України» та інших правничих дисциплін, а також при розробці підручників та навчальних посібників.

В умовах зростаючого бюджетного навантаження, обумовленого потребами воєнного часу, питання підвищення фіскальної ефективності оподаткування великих платників податків набуває особливої актуальності. Одним із можливих напрямів оптимізації податкового навантаження є впровадження прогресивної ставки оподаткування для зазначеної категорії платників. Такий підхід ґрунтується на міжнародному досвіді, де прогресивне оподаткування вже застосовується як щодо прибутків юридичних осіб, так і доходів фізичних осіб з високими рівнями прибутку. Впровадження прогресивного підходу в українській податковій системі щодо великих платників може виступати перехідною моделлю, що згодом створить передумови для поступового переходу до повномасштабної прогресивної шкали оподаткування.

Це дозволить: забезпечити більш справедливий розподіл податкового навантаження між представниками бізнесу; збільшити обсяги надходжень до бюджету, особливо в умовах глибокого дефіциту; підсилити соціальну відповідальність великих платників податків, зокрема щодо участі в забезпеченні фінансової стабільності держави.

Іноземний досвід ідентифікації великих платників податків. У міжнародній практиці не існує уніфікованої моделі визначення статусу "великого платника податків". Як правило, в основі лежить поєднання низки кількісних та якісних критеріїв, зокрема: загальний дохід від реалізації продукції, товарів чи послуг; сума податкових платежів, перерахованих до бюджету; вартість активів платника податків; кількість найманих працівників; приналежність до окремих галузей економіки, зокрема банківської, страхової, енергетичної тощо; залучення до зовнішньоекономічної діяльності; наявність іноземного капіталу.

Значна кількість держав формує реєстри великих платників податків, включаючи до них підприємства стратегічного значення та високорентабельні компанії. У деяких країнах до цієї категорії також відносять міжнародні корпорації.

Окремі аспекти адміністрування платників із високим доходом. У зарубіжній практиці окремого аналізу заслуговує діяльність спеціалізованих підрозділів податкових органів, які адмініструють фізичних осіб з високим рівнем доходів. Їх обслуговування часто віднесено до компетенції управлінь по роботі з великими платниками податків, що забезпечує більш ефективний контроль за дотриманням податкової дисципліни.

Таким чином, використання кращих світових практик у частині оподаткування великих платників податків та формування підходів до їх ідентифікації може стати одним із ключових векторів реформування податкової політики України з урахуванням поточних економічних викликів.

По завершенню доповіді аспірантці присутніми були поставлені такі **запитання:**

Чернецька О. В. Які основні ознаки великого платника податків-юридичної особи та великого платника податків-фізичної особи пропонується виокремлювати при формуванні відповідного статусу в Україні, та в чому полягає складність їх ідентифікації?

Відповідь : дякую за запитання.

Запровадження чітких, структурованих критеріїв ідентифікації великих платників податків як серед юридичних, так і фізичних осіб є важливим елементом ефективного податкового адміністрування. Водночас, для фізичних осіб ідентифікація є складнішим завданням через високий рівень непрозорості, що вимагає вдосконалення механізмів податкового контролю, міжнародної співпраці та аналітичної обробки інформації. Ознаки великого платника податків – юридичної особи: сукупна сума податкових надходжень до бюджету за рік (включаючи ПДВ, податок на прибуток, акциз тощо) — як правило, встановлюється законодавчо визначений поріг. Річний обсяг доходу (виручки) — ключовий фінансовий показник, який свідчить про масштаб діяльності.

Кількість працівників та рівень фонду оплати праці — показники, що відображають соціальне та економічне значення суб'єкта. Наявність філій, представництв, транснаціональна структура — юридичні особи з комплексною структурою, які можуть мати податкові ризики, пов'язані з трансфертним ціноутворенням. Сфера діяльності — великі платники найчастіше зосереджені в стратегічних галузях: енергетика, фінанси, добувна промисловість, телекомунікації.

Ознаки великого платника податків – фізичної особи:

- Значний обсяг отриманих доходів (з різних джерел: зарплата, дивіденди, інвестиційний прибуток, доходи від оренди, іноземні доходи тощо).
- Наявність у власності або користуванні суттєвих активів (нерухомість, транспортні засоби класу «люкс», корпоративні права).
- Участь у бізнесі (як бенефіціар, акціонер) — особливо якщо фізична особа є фактичним контролером великої юридичної особи.
- Фінансова активність за кордоном відкриті рахунки, інвестиції, доходи від офшорних структур.

- Рівень сплати податків у динаміці як індикатор податкової дисципліни та вагомості для бюджету.

При формуванні статусу великого платника податків в Україні доцільно виокремлювати специфічні ознаки для юридичних і фізичних осіб, зважаючи на відмінності у характері їхньої податкової поведінки, обсягів діяльності, джерел доходів та системи оподаткування.

Бодунова О.М. Які етапи еволюції правового статусу великих платників податків в Україні Ви виділяєте, та як вони відображають зміни в податковій політиці держави?

Відповідь : Дякую за запитання. Еволюція правового статусу великих платників податків в Україні проходила кілька ключових етапів, які безпосередньо відображають трансформацію податкової політики держави та її стратегічні пріоритети у сфері адміністрування податків:

1. Становлення інституту (2000–2005 рр.) Цей етап характеризується первинною інституціоналізацією статусу великих платників податків, що була зумовлена потребою в ефективнішому контролі за найбільш потужними фінансово-господарськими суб'єктами. Було започатковано створення спеціалізованих підрозділів у складі ДПА України, які здійснювали обслуговування та контроль саме за великими платниками. Основною метою на цьому етапі було забезпечення фінансової стабільності через посилення адміністрування найбільш доходних суб'єктів.

2. Інституційне оформлення та законодавче закріплення (2005–2012 рр.) З появою окремих нормативних актів, зокрема наказів ДПА та Мінфіну, відбулося формалізоване визначення критеріїв віднесення до великих платників податків. Це заклало основу для правової визначеності та уніфікації підходів до адміністрування. Зростання уваги до прозорості діяльності великих бізнес-груп стало відображенням курсу держави на детінізацію економіки.

3. Систематизація та модернізація (2012–2016 рр.) Із набранням чинності Податкового кодексу України правовий статус великих платників отримав чітку регламентацію на рівні закону. Зокрема, було визначено, що великий платник — це суб'єкт господарювання, який відповідає встановленим фінансовим критеріям і включений до спеціального реєстру. У цей період відбувається також створення Офісу великих платників податків як спеціалізованої структури.

4. Діджиталізація та посилення аналітичної функції (2016–2021 рр.) На цьому етапі значну увагу приділено вдосконаленню процедур обслуговування великих платників за допомогою електронних сервісів та розвитку ризик-орієнтованих підходів до контролю. Офіс великих платників податків трансформується в аналітичну структуру, яка забезпечує не лише контроль, але й прогнозування податкових ризиків.

5. Адаптація до кризових умов (з 2022 р.) Початок повномасштабної війни вніс нові корективи: законодавство стало гнучкішим, з'явилися тимчасові пільги, спрощення звітності та процедур.

Одночасно посилено значення великих платників як гарантів стабільного бюджетоутворення.

Кожен етап еволюції правового статусу великих платників податків відображає зміну пріоритетів державної податкової політики — від суто фіскальної функції до комплексного адміністрування з акцентом на прозорість, ефективність та аналітичну підтримку податкових рішень. Ця еволюція свідчить про поступову адаптацію інституту великих платників до викликів сучасної економіки та управлінських тенденцій.

Грицюк І.В. Як воєнний стан вплинув на правовий статус великих платників податків, зокрема у сфері їхніх обов'язків, відповідальності та взаємодії з контролюючими органами?

Відповідь: Дякую за запитання. Воєнний стан суттєво трансформував правовий статус великих платників податків, що проявилось в кількох ключових аспектах: змінах у змісті податкових обов'язків, пом'якшенні відповідальності та модифікації механізмів взаємодії з контролюючими органами.

По-перше, у сфері обов'язків відбулося їх тимчасове скорочення та спрощення. Законодавець запровадив низку антикризових податкових ініціатив, спрямованих на зменшення податкового навантаження та підтримку економічної активності великих суб'єктів господарювання. Зокрема, надано відстрочки та пільги зі сплати окремих податків, запроваджено спрощення процедур звітності та адміністрування, а також обмежено здійснення перевірок. По-друге, щодо відповідальності — законодавство передбачило пом'якшення санкцій за порушення податкових обов'язків, зокрема за несвоєчасну сплату або подання звітності, якщо це було спричинено обставинами воєнного стану. Таким чином, було враховано об'єктивну неможливість виконання податкових зобов'язань у повному обсязі. По-третє, змінилася взаємодія з контролюючими органами: зросла роль електронних сервісів, зокрема електронного кабінету платника податків. Також було активізовано експеримент із впровадження процедури е-аудиту, що дозволяє мінімізувати фізичну взаємодію в умовах ризику та нестабільності.

Таким чином, в умовах воєнного стану правовий статус великих платників податків набув гнучкості, що дозволяє адаптуватися до кризових умов, зберігаючи водночас податкову дисципліну та забезпечуючи надходження до бюджету.

Касьяненко Л.М. Чому, на Вашу думку, доцільним є запровадження прогресивного оподаткування саме для великих платників податків, і які переваги та ризики Ви бачите в такому підході?

Відповідь: Дякую за запитання. Запровадження прогресивного оподаткування для великих платників податків є доцільним з огляду на необхідність фіскального балансу та соціальної справедливості. Такий підхід дозволяє забезпечити більший обсяг надходжень до бюджету за рахунок платоспроможних суб'єктів, сприяти вирівнюванню податкового навантаження та зменшенню податкової нерівності.

Серед переваг — посилення соціальної функції податків, зростання бюджетних ресурсів та стимулювання податкової прозорості. Основні ризики — ймовірне зменшення інвестиційної привабливості, виведення капіталів за кордон та можливе зростання тіньової економіки.

Головуюча: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, кандидату юридичних наук, доценту, Стріяшко Г.М.**, вона зазначила, що дисертаційне дослідження на тему «Правовий статус великих платників податків» є завершеним, виконано з дотриманням усіх встановлених вимог, має наукову новизну та практичну значущість. Дисертантка продемонстрував високий рівень володіння методологією наукового дослідження, здатність критично осмислювати нормативно-правові акти, узагальнювати правозастосовну практику та формулювати власні висновки і пропозиції.

Робота має наукову новизну та практичне значення, що підтверджує її актуальність для розвитку фінансового права та вдосконалення правового регулювання діяльності великих платників податків.

Обрана тема є логічною та обґрунтованою продовженням проблематики наукових досліджень, якими дисертантка займалася раніше, що засвідчує її подальший науковий інтерес і прагнення до поглибленого вивчення правового статусу великих платників податків.

Освітня та наукова складова індивідуального плану роботи аспіранта, виконана в повному обсязі та на високому науковому рівні.

Науковий керівник підтверджує, що всі результати дослідження, що виносяться на захист, отримані особисто здобувачкою, є її власним здобутком. Ідеї та елементи наукових праць інших науковців, цитати супроводжуються належними посиланнями на авторів та джерела інформації.

Головуюча: Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **рецензентам:**

Доктору юридичних наук, професору, Аністратеко Ю.І. яка підкреслила, що виконане Гуменюк Оксаною Іванівною дослідження присвячене актуальній проблемі, яка є важливою як для теорії, так і для практики.

Зазначена оцінка ґрунтується на результатах опрацьованих здобувачкою та використаних у тексті дисертації наукових, навчальних і нормативно-правових джерел, а також виведених нею на цій основі елементів наукової новизни положень, кожен із яких відображено в певній рубриці

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок О.І. Гуменюк показав, що основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у 7 наукових публікаціях, серед яких 4 статті, опублікованих у наукових фахових виданнях України, тезах наукових повідомлень на 3 науково-практичних конференціях

Підсумовуючи, констатовано, що дисертація Гуменюк Оксани Іванівни є цілісним завершеним монографічним дослідженням важливої наукової і практичної проблеми, містить у собі наукові висновки і рекомендації, що мають істотне значення, відповідає встановленим вимогам та профілю наукової спеціальності

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Із огляду на зауважене, даний варіант дисертації може бути рекомендований для захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидату юридичних наук, професору Глух М.В., яка зауважила дисертація Гуменюк О.І. є ґрунтовним і комплексним дослідженням актуальної теми правового статусу великих платників податків. Робота має високий науковий рівень, містить глибокий теоретико-методологічний аналіз, а також всебічне дослідження нормативно-правових актів і наукової літератури з проблеми. Автором сформульовано нові підходи до визначення сутності, ознак, структури та особливостей правового статусу великих платників податків, що є вагомим внеском у наукову галузь податкового права. В рецензованій роботі хоча зарубіжний досвід згадується, було б корисно детальніше порівняти конкретні моделі класифікації та регулювання великих платників у провідних країнах із українською системою.

Автор продемонструвала глибоке розуміння проблеми, аналітичні здібності, здатність до формулювання нових наукових положень та рекомендацій.

Рекомендую роботу до захисту за умови врахування вказаних рекомендацій.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Мацелик Т.О., яка зауважила, що здобувачка у своїй дисертації досягла поставленої мети. Зокрема, нею сформульовано ряд положень, що мають важливе теоретичне та практичне значення. У роботі вдало використано наукову літературу, емпіричні та нормативні джерела. Матеріал викладається логічно та послідовно.

Отже, можна зробити висновок, що подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову. Дисертація Гуменюк Оксани Іванівни на тему «Правовий статус великих платників податків» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, у якому обґрунтовується низка наукових положень та висновків, що відзначаються новизною у теоретичному плані і є важливими для юридичної практики, а також може бути рекомендовано для подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Мельник О.П., яка зазначила, що дисертанткою опрацьовано досить значний масив літератури, який прямо чи опосередковано стосується теми дисертаційного дослідження, у тому числі безпосередньо проаналізовано документальні, нормативно-правові та статистичні джерела, судову практику, а також сучасну наукову літературу. Це слугує свідченням високого рівня обізнаності здобувачки у темі, яка нею досліджується, та відповідного рівня обґрунтованості зроблених нею висновків.

Доктор юридичних наук, професор Дідківська Г.В. наголосила, що дисертаційне дослідження на тему «Правовий статус великих платників податків» є своєчасним, актуальним і має значну науково-практичну цінність, особливо в умовах сьогодення, коли держава перебуває у стані військового конфлікту та значного соціально-економічного виклику.

Автором проведено комплексний аналіз теоретичних, нормативно-правових та організаційних аспектів правового статусу великих платників податків, що є

ключовим фактором наповнення державного та місцевих бюджетів, а також забезпечення сталого функціонування державних інститутів.

Зважаючи на системне дослідження проблемних питань, сформовані пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання, які можуть бути впроваджені у практику органів податкового контролю та сприятимуть підвищенню ефективності фіскальної функції держави.

Робота виконана на високому науковому рівні, відповідає вимогам дисертації, має оригінальний науковий внесок і містить конкретні рекомендації для законодавчого удосконалення може бути рекомендована до захисту у разовій раді за спеціальністю 081 «Право».

Доктор юридичних наук, доцент Бодунова О.М. відзначила відповідність представленого дисертаційного дослідження встановленим вимогам щодо визначення шляхів вирішення наукового завдання, яке має значення для розвитку науки, а саме – розкриття сутності, змісту та особливостей великих платників податків. Опрацювання досліджуваної проблеми дозволило сформулювати чіткі і конкретні положення наукової новизни, які сформульовані уперше, удосконалені та дістали подальшого розвитку. Апробація результатів дослідження здійснена у повному обсязі, що дозволяє відобразити результати виконаної роботи. Зважаючи на вказане, робота повністю відповідає пошукованій спеціальності 081 «Право» і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

ВИСНОВОК

щодо дисертації Гуменюк Оксани Іванівни на тему : «ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Однією з ключових передумов, що забезпечує належне функціонування державних інституцій та ефективне виконання державою своїх конституційних функцій є формування дохідної частини як державного, так і місцевих бюджетів. Гарантією виконання державою власної соціальної функції є формування ефективної податкової системи, яка забезпечить необхідне наповнення бюджетів, оскільки, відповідно до усталеного правила, основним джерелом такого наповнення є податкові надходження.

Основну роль у реалізації фіскальної функції податків відіграють платники податків – фізичні та юридичні особи, які шляхом виконання обов'язку зі сплати податків забезпечують надходження до державного та місцевих бюджетів. Великі платники податків значно впливають на розвиток економіки в державі, а також мають системоутворювальне значення для регіонального розвитку. Безсумнівним є виражений домінантний статус великих платників податків і в податковій системі держави, проте нерідко саме вони створюють певні загрози для бюджетної системи через тінізацію власної підприємницької діяльності з метою мінімізації оподаткування задля зменшення податкового навантаження.

У зв'язку зі зростанням бюджетних витрат держави, викликаним повномасштабною війною на її території, роль платників податків у забезпеченні таких витрат є визначальною, особливо тих платників, оподаткування прибутків яких має велике значення для наповнення бюджету країни. Зазначене свідчить про

необхідність активізації досліджень з метою визначення змісту правового статусу великих платників податків, покращення взаємодії податкових органів із цією категорією платників, удосконалення процесу наповнення дохідних частин державного і місцевих бюджетів тощо. Також існує необхідність дослідження правового статусу великих платників податків з метою виявлення основних проблем його забезпечення та розроблення пропозицій щодо їх подолання задля сприяння участі великих платників податків у наповненні дохідних частин бюджетів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертація виконана відповідно до Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21; Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1805-р; Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р. Тема дослідження затверджена вченою радою Університету державної фіскальної служби України (протокол від 23 листопада 2021 р. № 14).

Мета дисертаційного дослідження полягає у здійсненні комплексного дослідження теоретичних та законодавчих засад правового статусу великих платників податків, виробленні пропозицій та рекомендацій, що ґрунтуються на сучасних наукових досягненнях, із метою вдосконалення національного податкового законодавства.

Досягненню мети сприяє вирішення таких **завдань**:

- визначити поняття та ознаки великих платників податків;
- дослідити генезу правового регулювання статусу великих платників податків;
- охарактеризувати поняття та зміст правового статусу великих платників податків;
- дослідити особливості реалізації прав та законних інтересів великих платників податків;
- визначити процедури виконання податкових обов'язків великими платниками податків;
- виокремити правові засади відповідальності за невиконання податкових обов'язків великими платниками податків;
- розкрити зміст проблем, що виникають під час реалізації окремих елементів правового статусу великих платників податків, та запропонувати можливі шляхи їх вирішення;
- визначити особливості правового статусу великих платників податків в окремих зарубіжних країнах;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення правового регулювання статусу великих платників податків в Україні.

Предметом дисертаційного дослідження є правовий статус великих платників податків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері правового регулювання статусу великих платників податків.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації формує система взаємопов'язаних філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів наукового пізнання. Так, історично-правовий метод був застосований з метою дослідження генези правового регулювання статусу великих платників податків (підрозділ 1.2); метод діалектичного пізнання був використаний для дослідження поняття та змісту правового статусу великих платників податків (підрозділ 1.3), для визначення поняття «великий платник податків» та виокремлення його ознак (підрозділ 1.1), для характеристики прав та обов'язків великих платників податків (підрозділ 2.1); системно-структурний метод допоміг провести паралель між спорідненими поняттями та категоріями (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2.); із застосуванням порівняльного методу були розроблені авторські пропозиції щодо удосконалення правового регулювання статусу платників на основі зіставлення норм національного та зарубіжного законодавства (підрозділи 2.3, 3.1, 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній правничій науці комплексним дослідженням правового статусу великих платників податків, на основі якого сформульовані нові наукові положення, висновки та пропозиції, а саме:

уперше:

- запропоновано поняття «великий платник податків – юридична особа» (резидент та нерезидент у складі зі структурно відокремленими підрозділами, дочірніми підприємствами, філіями, постійними представництвами, яка зареєстрована на території України та/або провадить господарську діяльність на території України, у якої обсяг прибутку від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент п'ятдесяти мільйонів євро або загальна сума сплачених до Державного бюджету України податкових платежів, що контролюються органами державної податкової служби, за такий самий період перевищує еквівалент півтора мільйона євро); «великий платник податків – фізична особа» (резидент та нерезидент, обсяг доходу якого від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент одного мільйона євро); «ознаки великого платника податків» (це комплекс окремих характеристик, що вказують на його організаційно-правову форму діяльності, правовий статус, рівень прибутковості або дохідності від діяльності, що забезпечує його взаємовідносини з органами контролю, які ведуть облік та здійснюють податкове супроводження великих платників податків);

- виокремлено специфічні ознаки великого платника податків – юридичної особи та великого платника податків – фізичної особи;

- запропоновано критерії класифікації великих платників податків, такі як: правовий статус; обсяг сукупного доходу або прибутку; суми сплачених податків; включення до реєстру великих платників податків.

удосконалено:

– дефініції: «правовий статус великого платника податків» (це комплекс законодавчо закріплених характеристик платника податків, що визначають систему його прав та законних інтересів у податкових правовідносинах, податковий обов'язок та інші похідні обов'язки, визначені податковим законодавством, а також здатність до відповідальності за вчинення податкових правопорушень); «велике підприємництво» (це особлива форма господарської діяльності, що має як загальні законодавчо визначені ознаки підприємництва, так і спеціальні ознаки щодо кількості створених робочих місць, величини накопичених прибутків, соціальної значимості для території діяльності та кількості сплачених податків); «права великих платників податків» (це закріплені в податковому законодавстві гарантовані державою варіанти можливої реалізації поведінки, які забезпечують можливість вчиняти конкретні дії великим платником податків, вимагати належної поведінки від посадових осіб органів контролю та вдаватися до захисту свого порушеного права); «законні інтереси великих платників податків» (це прагнення до користування можливостями податкової системи, які не суперечать податковому законодавству України та проявляються у можливості оптимізації індивідуального оподаткування і стабільності податкового регулювання в певний податковий період);

– правове регулювання відповідальності за порушення податкового законодавства великими платниками податків, сформульовані пропозиції щодо внесення змін до податкового законодавства;

– підходи до оподаткування великого підприємництва;

– систему правового забезпечення обліку та ведення реєстрів великих платників податків.

дістали подальшого розвитку:

– підходи до визначення особливостей функціонування великого бізнесу в умовах воєнного стану в Україні та характеристики правового регулювання прав та обов'язків великих платників податків;

– етапи становлення правового регулювання статусу великих платників податків в Україні;

– визначення особливостей реалізації окремих елементів правового статусу великих платників податків в умовах воєнного стану;

– рекомендації щодо вдосконалення виконання податкового обов'язку великими платниками податків;

характеристика зарубіжних підходів до ранжування великого підприємництва в контексті його прибутковості та значення для економіки.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та пропозиції, викладені в дисертації, становлять науково-теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у:

– законотворчості – з метою удосконалення чинного податкового законодавства;

– правозастосуванні – для вдосконалення практичної діяльності податкових органів;

– науково-дослідній сфері – під час наступних наукових досліджень у сфері податкових правовідносин;

– освітньому процесі – під час викладання дисципліни «Податкове право України» та інших правничих дисциплін, а також при укладанні підручників та навчальних посібників.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, завершеною науковою працею. Сформульовані в ній положення, узагальнення, висновки, рекомендації та пропозиції обґрунтовано на підставі самостійно проведених досліджень.

У науковій статті «State tax policy as an object of administrative and legal regulation», опублікованій у співавторстві з Knyazev V., Bortnyk N., Sirant M., Lukianova H., Striiashko G., автором особисто розглянуто нормативну базу, яка формує основу регулювання податкової політики та проаналізовано поняття «правові відносини» та «правове регулювання».

Ідеї та розробки, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові статті, в дисертації не використовувалися. Для аргументації окремих положень дисертації використовувалися наукові праці інших учених, на які зроблено посилання.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження та рекомендації щодо вдосконалення податкового законодавства України було представлено в доповідях на трьох науково-практичних конференціях та інших наукових заходах, а саме: X Науково-практичній конференції «Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку», присвяченій науковій школі заслуженого юриста України, професора, д. ю. н. Віктора Тарасовича Білоуса (м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Право в епоху глобальних загроз: війна, екологічні катастрофи та транснаціональна злочинність як виклики для національних правових систем» (м. Київ, 25 квітня 2025 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice» (м. Сан-Франциско, США, 28–30 квітня 2025 р.).

Публікації. Ключові наукові положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 7 публікаціях, серед яких: 3 статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 наукова стаття в міжнародному науковому журналі, що входить до наукометричної бази даних Web of Science; 3 тез доповідей на науково-практичних конференціях, круглих столах.

Структура та обсяг дисертації визначена метою та завданнями дослідження. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що послідовно об'єднують 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг дисертації становить 183 сторінок, із яких основного тексту 162 сторінки. Список використаних джерел складає 187 найменувань на 19 сторінках та 1 додаток на 2 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Knyazev V., Bortnyk N., Sirant M., Lukianova H., Striiashko G., Humeniuk O. State tax policy as an object of administrative and legal regulation. *Political Questions*,

2022. Vol. 40. No. 72. P. 38-47. URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000793713700003> (Web of Science).

2. Гуменюк О. І. Процедура добровільної реалізації для великих платників податків: аналіз та практичні аспекти. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2024. №2 (15). С. 135-143. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegch0r/article/view/228>.

3. Гуменюк О. І. Модернізація податкового адміністрування великих платників податків в умовах війни та цифровізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 708-711. URL: http://lsej.org.ua/1_2025/169.pdf

4. Гуменюк О. І. Роль великих платників податків у формуванні бюджету в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 486-488. URL: http://lsej.org.ua/2_2025/119.pdf

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Гуменюк О. І. Реінжиніринг правового статусу великих платників податків: новітні стандарти та зарубіжний досвід. *Фінансова безпека України: сучасний стан правового регулювання та перспективи розвитку*: матеріали X наук.-практ. конф., присв. наук. школі заслуженого юриста України, професора, д.ю.н. Віктора Тарасовича Білоуса (м. Ірпінь, 30 жовтня 2024 року). Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 94-97. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/12%20gruden%20Kafedra%20finansovogo%20ta%20podatkovogo%20prava/zbirnik%202024_%20fin%20bezpeka%20z%20dopovn.pdf

2. Гуменюк О. І. Проблемні аспекти правового регулювання статусу великих платників податків. *Право в епоху глобальних загроз: війна, екологічні катастрофи та транснаціональна злочинність як виклики для національних правових систем*: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 квітня 2025 р.) / ред. кол. : О. В. Кузьменко, В. Г. Чорна. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2025. С. 215-217.

3. Гуменюк О. І. Гармонізація українського законодавства щодо великих платників податків з європейськими стандартами: проблеми і перспективи. *Innovative Solutions in Science: Balancing Theory and Practice: Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference* (April 28-30, 2025. San Francisco, USA). European Open Science Space, 2025. С. 101-102. URL: https://www.eoss-conf.com/wp-content/uploads/2025/04/San_Francisco_USA_28.04.25.pdf

Характеристика особистості здобувача. Гуменюк Оксана Іванівна народилась 09 травня 1990 року місті Ладижин, Вінницької області.

Закінчила у 2012 році Національний університет державної податкової служби України за спеціальністю «Право», кваліфікація магістр права.

З липня 2022 року по теперішній час обіймає посаду начальника управління правового забезпечення ГУ ДПС у Вінницькій області.

Заміжня. Має двох синів.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення в дисертації

матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Гуменюк Оксани Іванівни і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гуменюк Оксани Іванівни на тему : «Правовий статус великих платників податків».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Гуменюк Оксани Іванівни на тему : «Правовий статус великих платників податків» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні фахового семінару кафедр навчально-наукового інституту права: «за» – 22; «проти» – немає; «утримались» – немає.

**Голова фахового семінару кафедр
навчально-наукового інституту права
Державного податкового університету,
доктор юридичних наук, доцент,
гарант освітньо-наукової
програми 081 «Право»**

Олеся БОДУНОВА